

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 3. Ceremoniae quid sint, & quae hujus nominis origio. Earum efficacia, & utilitas ad divinum cultum. Verae à falsis, & superstitiosis discernendae. Exteriores ceremonias sine interno spiritus ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

catis, & ubi sublimior est prærogativa, major est culpa. Sed de horum miserrima conditione melius est silere, quam loqui. Hugo Cluniacensis dictus de Folieto lib. 2. de clauſtro animæ inter opera Hugonis Victorini, abusiones clauſtri enumerans, ponit undecimo loco dissolutionem in choro, eosque perstringit acerrimè, qui mente vagi, attoniti oculis, habitu dissoluti aliud cantant, aliud cogitant: in choro sunt corpore, sed mente in foro. Eisdem reprehendunt, & damnant Joannes Chrysostomus, & Potho Prumiensis; hic in fine libri tertii de domo dei, ille Homilia prima de verbis Isaïæ, *Vidi Dominum*. Omnes autem partes internæ, & externæ reverentiæ Seraphicus Doctor (c) Bonaventura in speculo disciplinæ diligenter edisserit: & Joannes (d) Cassianus antiquorum Monachorum reverentiam in Ecclesia describens, Tantum, inquit, à cunctis silentium præbetur, ut præter illum qui Psalmum decantat, nullus hominum penitus adesse credatur. Non sputum immittitur, non excreatio obstrepit, non tussis interſonat, non oscitatio somnolenta diffutis malis & hiantibus trahitur, nulli etiam gemitus, nulla suspiria ankantes impeditura promuntur.

§. III.

Ceremonia quid sint, & quæ hujus nominis erigo. Earum efficacia, & utilitas ad divinum cultum. Vere à falsis, & superstitiosis discernenda. Exteriores ceremonias sine interno Spiritu parum prodesse.

IN publicè perſolvendis divinis Officiis omnes Ecclesiasticæ ceremoniæ ad amuſſim ſervari debent, in his enim exterior disciplina potiffimum ſita eſt. Sunt autem ceremoniæ, ſi propriè loqui velimus, ritus ſan-

c Bonaven. part. 2. cap. 9. d Caſſ. lib. 2. cap. 10.

Acti in sacrificiis, & divinis Officiis ad dei cultum adhibiti: sed migravit vocabulum in usus etiam profanos; nam cum homines instituissent sibi invicem inclinare, genua flectere, manus osculari; hæ & aliæ honoris exhibitiones, cum proprio nomine carerent, cœptæ sunt etiam ceremoniæ dici. A nomine *Cerus*, quod veteri lingua sanctum significat, dictas ceremonias existimat Festus, ut à sanctus sanctimonia. (a) Augustinus à carendo dici putat, quasi carimonias, eo quod observantes careant his rebus, à quibus abstinere. Idem alii tradiderunt apud (b) Gellium, & Macrobius, quod res sanctæ remotæ ac sepositæ à nobis sint. Quidam ab oppido Cere derivant: nam urbe à Gallis capta virgines Vestales, sacerdotes, & simulachra deorum agente L. Albino, ut (c) Livius scribit, vel L. Alvanco, ut placet (d) Valerio Maximo, in id oppidum plaustris perducta sunt, in cujus rei memoriam omni divino cultui ceremoniarum nomen enatum est. Alii à Cere deducunt quasi Cereris munia, quod sacra Cerealia omnium sanctissima, & antiquissima sint habita. Nonnulli à verbo Hebraico *Cherem* quod significat devovere, consecrare Deo, & à communi ulu separare alii denique à verbo Græco *χαίρειν*, quod salutis sint causa vel ad salutem spectent. Græci ceremonias *πλετὰς* vocant: est autem *πλετὴ* apud Suidam sacrificium plenum maximis mysteriis. In veteri Testamento multæ erant ceremoniæ à Domino institutæ, sed facta per Jesum Christum gratia & veritate, cessavit earum obligatio. Afferit (e) Augustinus nullam esse Religionem sive veram, sive falsam, quæ sine ceremoniis subsistere possit. Idem apud antiquos nihil aliud erat esse Theologum, quam scire quæ Numina quibus ceremoniis colerentur, ut ex (f) Platone colligitur. Licet enim ipsæ ceremoniæ nullam

a Aug. lib. 2. retract. cap. 37. b Gell. lib. 4. c. 9. Maer. de 3. sat. c. 3. c Livius l. 5. dec. 1. d Val. Max. lib. 1. e Aug. lib. 19. contra Faustum c. 11. f Plat. de Regno.

secundum se perfectionem, nullam contineant sanctitatem sunt tamen actus externi Religionis, quibus quasi signis excitatur animus ad rerum sacrarum venerationem, mens ad superna elevatur, nutritur pietas, fovetur charitas, crescit fides, devotio roboratur, instruuntur simpliciores. Dei cultus ornatur, conservatur Religio; & veri fideles à pseudochristianis, & eterodoxis discernuntur. Christus ipse vix aliquod illustre miraculum patravit, in quo ceremonias non adhibuerit: nam lutum fecit ex spuito, & linivit oculos cæci nati: extendens manum tetigit leprosum, & mundavit eum: digito scribebat in terra: exspuens, & suspiciens in cœlum aures aperuit surdi, & linguæ vinculum dissolvit. Axioma (g) Zoroastris est, sacris ceremoniis animam ad Deum reduci: sunt enim istæ, ut Psellus & Pletho in scholis docent, manu ductrices ad supernas illuminationes & unionem cum Deo. Porro Chaldæi sapientes existimarunt non aliter posse nos ad Deum reduci, nisi animæ vehiculum materialibus ceremoniis aptum reddamus, atque firmemus: his enim illustratur anima, & agilior redditur ad ascensum. Apud Ethnicos Numam Pompilium octo libros ceremoniarum scripsisse ad Religionem pertinentium refert [h] Dionysius Halycarnassæus. Julianum quoque Apostatam in templis idolorum nostris consimiles ritus, & precationum alternatim canendarum formam instituisse, scribunt Nicephorus, & Nazianzenus. Narrat item (k) Baronius Valentem Imperatorem Arianum visis in templo sacris ceremoniis maximam erga res Catholicorum reverentiam concepisse. Tanta est earum vis, & efficacia.

II. Frustra Sectarii, atque irrito prorsus conatu in illis evertendis laborant. Dicunt enim ad Idololatrias nos accedere, quod quædam ceremoniæ reperiantur,

g Zoroast. initio Magic. oraculorum. h Dion Halic. Ro. antiq. lib. 2. i Niceph. lib. 10. cap. 22. Nazian. orat. 1. in Julianum. k Baro. an. 370. n. 46.

quæ nobis & illis communes sunt. Nam ut è multis pauca seligam, in sacris veste candida utimur. usi sunt & Gentiles, testibus (l) Valerio Maximo, & Philostrato Lemnio. Primitias offerri solitas Diis gentium, ut & olim vero Deo, auctor est (m) Censorinus. Offerre decimas & vota etiam apud Ethnicos, observatum scribit (n) Dionysius Halycarnassæus. Non licuisse Pontifici quempiam occidere, Suetonius in Tito asserit, sicut nec Sacerdotibus veri cultus. Lustralem aquam, asperisionem sepulchrorum, cereorum, & lampadarum usum, & alia multa, quæ nobis in usu sunt, inter Gentiles viguisse, præsci Scriptorum commemorant. Sed hæc omnia jam pridem questus est (o) Tertullianus ex lege divina in superstitionis cultum, agente diabolo, fuisse transfusa: præterquam quod multas gentium superstitiones ad cultum veri Dei à sanctis Patribus laudabiliter translatas, (p) Gregorius Nyssenus & Theodoretus ostendunt. At omissis hæreticis, qui omnes ceremonias tollere conantur, contrarius aliorum error perstringendus est, qui declinantes in superstitionem nimio cultu onerant Religionem. Horum mores graphicè pingit, ut solet, in Ethicis characteribus Theophrastus. Superstitiosus, inquit, is est, qui elotis manibus, & aqua lustrali aspersus è templo, folium lauri ore prehensum tenens integrum diem ita ambulet. Si viam eo ambulante mustela transcurrerit, non ante progreditur, quam alius prior transierit, aut ipse tres lapides trans viam miserit. Serpentes si viderit in ædibus, facellum eo loco extruet. Lapidem unctos qui sunt in triviis solet oleo ex ampulla perfundere: nec prius discedere, quam posito genu eos fuerit veneratus. Solet etiam domum crebrò purificare, sepulchrum nullum insistere, ad defunctorum iusta nullus accedere,

l Valer. Max. lib. 1. Philostr. lib. 2. m Censor. cap. 3. n Dionys. Halic. l. 1.
o Tertull. de Præsc. cap. 40. p Greg. Nyss. in vita Thaumaturgi. Theodor. lib. 3.
de cur. Græc. affect.

neque item ad ullam unquam puerperam. Infomnium porro si viderit, pergere illicò ad divinos, ad augures, sciscitaturus cui Deo, cui Deæ vota sint facienda. Hæc & alia Theophrastus de superstitionis infidelibus, quos in Evangelica luce nonnulli turpius errantes imitantur.

III. Caveant autem Ecclesiastici, caveant animarum Pastores, ne Christianæ plebis ignorantiam ipsimet foveant, ne fiat sicut populus, ita & Sacerdos. Semper ignarum vulgus proclive fuit ad superstitionem, plus in vanis quibusdam ineptiis, quam in vera pietate confidens. Sed prudentis Sacerdotis munus est docere populum, ut ceremonias quidem à majoribus nostris sanctè institutas accuratè custodiant; suspectas autem novitates, & tumultuarias hominum adinventiones radicibus amputent, & evellant. In ipsis verò exterioribus observantiis sitam non esse pietatem & religionem animadvertant. Quidam enim Religiosi externis functionibus diligentissimè adimpletis, quasi jam salva sint omnia, magnam de seipsis sanctitatis opinionem concipiunt; cum tamen adhuc à vera perfectione longissimè distent, Christi Domini maledicto tanquam probrosæ arbores proximi, ni post frondes & flores expectatos etiam in maturitate autumnii fructus parturiant. Hominem intuere, ait (g) Bernardus vanam istorum Religionem describens, qui solas manus ad opera mandatorum movet, corde penitus arido, ductus consuetudine quadam, planè quasi vitula Ephraim docta diligere trituram. Exteriorum quæ ad modicum valent, nec unum iota præterit, sed camelum glutit, dum culicem liquat. In corde enim servus est propriæ voluntatis, cultor avaritiæ, gloriæ cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia, aut singula quæque intus vitia fovens, & mentitur iniquitas sibi; sed Deus non irridetur. Videas enim interdum sic palliatum hominem, ut seducat etiam semetipsum, penitus non attendens vermem

g Bernar. ser. 2. de Assumpc.

qui interiora depascitur. Manet enim superficies, & salva sibi omnia arbitratur. Comederunt alieni robur ejus, & ignoravit. Dicit, quia dives sum & nullius egeo, cum sit pauper, & miser, & miserabilis. Nam & inventa occasione, ebullire sanie quæ latebat in ulcere, & excisam non extirpatam arborem in sylvam pululare videas densiorem. Quod periculum si volumus declinare, securim ponamus necesse est ad radices arborum, non ad ramos. Non sola inveniatur in nobis exercitatio corporalis ad modicum valens, sed inveniatur utilis ad omnia pietas, & exercitium spirituale. Hæc doctor mellifluus, qui non dicit externum cultum non esse omnino inveniendum in nobis, sed cum interno conjunctum, sicut scriptum est, (r) *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Et (s) *si orem lingua, spiritus meus* (hoc est vox mea spiritu vitali & vocali prolata) *orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo? orabo spiritu, orabo & mente; psallam spiritu, psallam & mente.*

§. VI.

De Attentione. Eam triplicem esse: ad verba, ad sensum verborum, ad finem qui Deus est. Quæ & quanta harum attentionum vis, & necessitas. De eo qui rapitur extra se dum psallit. Controversiæ quedam tractantur, & solvuntur.

I. **E**Cclesiastica hymnodia, tametsi secundum se opus sit excellentissimum, si necessariis tamen conditionibus careat, nequaquam altissimo Deo placere poterit, qui modum operis magis attendit, quam opus ipsum. *Iuste, (a) inquit, quod justum est persequeris.* E qua doctrina illud Gersonis pronunciatum à viris spiritualibus proverbialiter usurpatum prodiit. Deum scilicet esse non verborum, sed ad verbiorum re-

r psal. 83. s. 1. Cor. 14. 14. & Deut. 16. 20.